

MICHAŁ SZOTEK*

OBLICZA TERRORYZMU ISLAMSKIEGO W EUROPIE I PRÓBY PRZECIWDZIAŁANIA

Abstrakt

Działalność terrorystyczna ekstremistów islamskich w Europie z każdym kolejnym rokiem staje się coraz trudniejsza do wychwycenia przez służby państw europejskich. Terrorysty cały czas zmieniają metody działania, co umożliwia im uniknięcie zdekonspirowania. Nowe oblicze terroryzmu związane jest z używaniem przeróżnych nieznanymi wcześniej narzędzi do przeprowadzania zamachów terrorystycznych przez ekstremistów islamskich, dzięki czemu są oni zawsze krok przed służbami. Postrzeganie zagrożenia jakim stał się obecny terroryzm islamski na przestrzeni ostatnich lat, jest efektem wzmożonej aktywności tzw. „samotnych wilków” ale nie tylko ich.

Słowa kluczowe: terroryzm islamski, zamach terrorystyczny, ekstremiści islamscy, samotny wilk.

Wprowadzenie

W niniejszej pracy autor opisuje zjawisko, które w ostatnim czasie przekształciło się w jedno z największych zagrożeń współczesnej Europy. Zjawisko terroryzmu islamskiego można postrzegać w wymiarze narodowym oraz międzynarodowym. Mianowicie zjawisko terroryzmu islamskiego jest zagrożeniem dla systemów bezpieczeństwa nie tylko poszczególnych krajów Wspólnoty Europejskiej, ale przez swój transgraniczny charakter stało się wyzwaniem dla wszystkich państw Unii Europejskiej. Użycie terminu „terroryzm islamski” może być uznawane za określenie zbyt ogólne, ponieważ oczywiście nie każdy wyznawca islamu jest terrorystą, jednak należy pamiętać, że sprawcy zamachów z ostatnich lat głoszą jednoznacznie, że działają w obronie islamu. Zamachowcy walczą z gorszącą, wyniszczającą i zepsutą kulturą państw zachodnich. Celem każdego państwa jest zapewnienie bez-

* Michał Szotek – student studiów magisterskich na kierunku Bezpieczeństwo Wewnętrzne na Uniwersytecie Warszawskim. Absolwent studiów licencjackich na Wydziale Nauk Politycznych i Studiów Międzynarodowych Uniwersytetu Warszawskiego. Zainteresowania badawcze koncentrują się wokół tematyki przeciwdziałania zjawisku terroryzmu islamskiego, narastającego radykalizmu postaw w Europie oraz kryzysu migracyjnego w Europie. Kontakt e-mail: miguel.szotek@gmail.com

pieczeństwa swoim obywatelom, jednak jak można tego dokonać w sytuacji, gdy oblicze terroryzmu islamskiego zmienia się cały czas. Terroryzm jaki znaliśmy z wydarzeń jakie miały miejsce w Madrycie w 2004 r. oraz Londynie w 2005 r., to historia. Możemy zaobserwować, że terroryzm islamski zmienia i rozwija nowe swoje sposoby działania¹.

Przedmiotem badań w niniejszej publikacji jest określenie czym jest terroryzm islamski w Europie, scharakteryzowanie zagrożeń jakie wynikają z jego obecnej postaci, analiza poszczególnych zamachów oraz podjętych działań, jakie zostały wyciągnięte wnioski w związku z przeprowadzonymi zamachami. Dodatkowo celem niniejszego artykułu jest dokonanie analizy metod jakie stosują terroryści islamscy, aby zaprowadzić w Europie atmosferę terroru i chaosu. Artykuł ma na celu ukazanie jak niebezpiecznym zjawiskiem jest terroryzm islamski dla systemów bezpieczeństwa państw europejskich oraz dla całej cywilizacji europejskiej. Wnioski z analizy sytuacji problemowej i tematu pracy były pryncypium do sformułowania głównego problemu badawczego, który brzmi w sposób następujący: **Czy w dobie rosnącego fundamentalizmu islamskiego, można nadal czuć się bezpiecznie w Europie?**

Wieloaspektowość głównego problemu badawczego oraz potrzeba nadania odpowiedniego kierunku badaniom, dowodzi konieczności sformułowania problemów szczegółowych:

1. Czym jest terroryzm islamski?
2. Jakie zagrożenie istnieje ze strony tzw. „Samotnych wilków”?
3. Ile razy służby były krok przed zamachowcami a ile razy niestety ale krok za nimi?
4. Jak długo kraje europejskie będą zmagać się ze terroryzmem islamskiego?

W celu uzyskania odpowiedzi na postawiony w pracy badawczej problem główny oraz problemy szczegółowe należy postawić hipotezę główną. Hipoteza główna brzmi następująco: metody i działania jakie prowadzone są przez europejskie służby do zapobiegania terroryzmowi islamskiego nie prowadzą do zahamowania tendencji rosnącej jaką przejawia terroryzm ekstremistyczny. Mając na względzie zwiększenie poziomu bezpieczeństwa, służby wprowadzają liczne modyfikacje w swoich systemach bezpieczeństwa, jednak ostatnie zamachy terrorystyczne pokazują, że zmiany nie przynoszą w pełni zamierzonych efektów.

Przy napisaniu niniejszego artykułu podstawę stanowiły materiały źródłowe oraz literatura podmiotu. Źródła stanowiły akty prawne i publikacje internetowe. Należy wymienić tu takie pozycje jak *Radykalizacja poglądów religijnych w społecznościach muzułmańskich wybranych państw Unii Europejskiej: Polska, Holandia, Wielka Brytania* pod redakcją Damiana Szlachtera, powyższa pozycja opisuje metody oraz działania jakie stosują służby w celu zwalczania zjawiska terroryzmu i radykalizmu oraz *Ewolucja terroryzmu motywowanego ideologią religijną* autorstwa Artura Wejkszniera, który w swojej publikacji skupia się na wyjaśnieniu sposobu działania salafickiego ruchu globalnego dżihadu.

Literatura przedmiotu, która jest dostępna, jest nieaktualna w niektórych aspektach związanych z terroryzmem islamskim, przykładem są metody i działania, które stosowane są do przeciwdziałania zjawisku jakim jest terroryzm islamski, otóż tylko nowsze publi-

¹ Onet, *Madryt 2004. To był najkrwawszy zamach w Europie*, źródło: <http://wiadomosci.onet.pl/swiat/madryt-2004-to-był-najkrwawszy-zamach-w-europie/e79lzzk> [dostęp: 12.09.2017].

kacje mają opisane nowe strategie działania wobec tego zagrożenia. Spowodowane jest to dynamiką z jaką postępują, zmiany w systemach prawnych państw europejskich a również modyfikację metod i działań, które należy dostosowywać do tego jak zmienia się zjawisko ekstremizmu islamskiego.

Dla służb bezpieczeństwa państw europejskich atak terrorystyczny jest zjawiskiem trudnym do przewidzenia oraz co grosza do zapobieżenia. Osoby biorące udział w zamachach często są jedynie narzędziem wykorzystywanym przez terrorystów. Ekstremiści natomiast w każdy możliwy sposób wysyłają komunikat, w kierunku rządów państw europejskich, aby je zastraszyć i zmusić do podjęcia ustępstw². Największym zagrożeniem dla bezpieczeństwa wewnętrznego krajów Unii Europejskiej a zarazem dla samych obywateli UE jest obawa przed kolejnym zamachem terrorystycznym. Należy zdefiniować czym jest terrorizm. Według ustaleń szczytu NATO w Pradze w 2002 r. jest to „Bezprawne lub groźne użycie siły lub przemocy przeciw osobom indywidualnym lub mieniu, zmierzające do zniewolenia lub zastraszenia rządów lub społeczeństw dla osiągnięcia celów politycznych, religijnych lub ideologicznych³”.

Analizując dynamikę zmian w działaniach terrorystów, podczas zamachów, które miały miejsce w Europie możemy dostrzec, że jeszcze nigdy w historii państw Europy terrorizm religijny nie był tak dużym wyzwaniem. Intensywność zjawiska terroryzmu islamskiego w połączeniu z problemem kryzysu migracyjnego, który trwa od 2014 r., może spowodować stopniową radykalizację postaw Europejczyków wobec ludności muzułmańskiej. Już teraz można dostrzec zmiany nastrojów politycznych w społeczeństwach europejskich, które zaczynają odczuwać zagrożenie ze strony społeczności muzułmańskiej, przykładem jest uzyskanie we wrześniowych wyborach do Bundestagu ok. 13% poparcia przez AfD czyli skrajnie prawicową partię na niemieckiej scenie politycznej. Subiektywne przesłanki łączące z kwestiami związanymi z bezpieczeństwem sprawiają. Wszystko to sprawia, że temat terroryzmu islamskiego i jego „nowego oblicza w Europie” stał się jednym z największych zagrożeń jakie mogą mieć miejsce w krajach całej Europy.

Terroryzm islamski

Terroryzm islamski, jest formą terroryzmu o charakterze religijnym. Zanim scharakteryzowany zostanie terroryzm islamski, należy wyszczególnić, na czym opiera się Islam. Mianowicie religia islamu, oprócz systemu wierzeń, jest nie jednokrotnie czynnikiem, który umacnia oraz utrwała więzi, które zachodzą w przykładowej grupie. Islam jest religią, która określa nie tylko stosunek wyznawcy do Boga, jednakże ukazuje swoim wyznawcom cały system społeczny, wszelkie normy prawne oraz zachodzące stosunki międzyludzkie⁴. Poja-

² M. Kubik, *Terroryzm jako strategia komunikacyjna*, [w:] K. Liedel, P. Piasecka, *Terroryzm wczoraj i dziś. Księga pamiątkowa na 10-lecie Centrum Badań nad Terroryzmem Collegium Civitas*, Warszawa 2015, s. 23.

³ BBN, *Terroryzm – zagrożenie globalne i lokalne*, źródło: <https://www.bbn.gov.pl/download/1/1034/rozdzial1.pdf> [dostęp: 12.09.2017].

⁴ P. Guła, *Terroryzm międzynarodowy, w tym islamski. Zarys problemu*, WSPol, Szczytno 2009, s. 23.

wia się na każdym kroku w życiu swojego wyznawcy, między innymi dlatego w islamie nie ma rozdziału życia religijnego od świeckiego. Wyżej wspomniane cechy powodują, że ludność muzułmańską łatwiej zjednoczyć, wykorzystują hasła, które wypływają z religii. Co ważne dla terrorystów islamskich, porównywanie wszystkich wymiarów życia z treściami, które zapisane są w Koranie, stworzyło wygodną możliwość do swobodnej interpretacji słów Koranu, a co za tym idzie dostosować zawarte prawdy do swoich celów. Przykładowo zakaz samobójstwa, który zapisany jest w Koranie został odrzucony przez przywódcę Palestyńskiego Islamskiego Dżihadu⁵. Fathi Szikaki stwierdził, że ciemniejszy lud, aby móc się bronić przed innym ludem, musi odnaleźć inne sposoby walki. Podsumowując, samobójcy, którzy giną w obronie ludności islamskiej nie naruszają zasad wiary islamu, a nawet jako dla męczenników droga do raju jest dla nich otwarta. Wyżej opisana interpretacja w pełni zaprzecza dotychczasowemu rozumieniu nauk zawartych w świętej księdze islamu⁶.

Dodatkowo ważne jest wyjaśnienie pojęcia dżihadu, które obecnie jest nietrafnie interpretowane. Dżihad to wysiłki oraz starania jakie podejmuje muzułmanin, aby na świecie panowała sprawiedliwość, dobro oraz, aby podjąć działania mające na celu szerszenia islamu. Sam dżihad należy dzielić na⁷:

- wielki – jest to praca nad sobą, by być lepszym człowiekiem, podjęcie działań, które mają na celu poprawę jednostki, czyli podjęcie walki ze wszelkimi swoimi słabościami oraz wadami;
- mały – jest to od góry obowiązek zbrojnej walki w momencie, gdy atakowana jest jednostka, społeczność czy wiara muzułmańska i muzułmański sposób życia. W czasie, gdy jest islam zagrożony i atakowany z zewnątrz oraz inne środki działania skończyły się.

Błędna skrajna interpretacja dżihadu małego forma wyznacza walkę zbrojną, która ma spowodować panowanie islamu nad światem. Taki model dżihadu małego jest wybierany przez przeróżne fanatyczne islamskie ugrupowania terrorystyczne, mające radykalizowane poglądy. Terroryzm islamski wykorzystuje religię islamu do realizacji swoich celów politycznych oraz usprawiedliwiania swoich bezprawnych, krwawych zamachów, które mają wzbudzić strach i terror⁸.

Szef Bin Laden Issue Station, doświadczony oficer oraz analityk Michael Scheuer wprowadził do terminologii pojęcie terroryzmu globalnego, inaczej globalnego dżihadu. Według Michaela Scheuera, dla takich terrorystów nie występuje pojęcie neutralności, otóż każde państwo, które prowadzi walkę a nawet potępia terroryzm, jest zagrożone zamachem terrorystycznym. Należy pamiętać, że terroryści uderzają w określone obiekty. Głównym celem ekstremistów jest ludność cywilna. Jest to związane z tym, że ludność cywilna jest podatna na różnego rodzaju manipulacje, poruszenie, strach, które może wywołać zamach terrorystyczny. Wydarzenia z Francji z lat 2015–2016 mogą posłużyć jako przykład, kiedy

⁵ A. Krawczyk, *Terroryzm ugrupowań fundamentalistycznych na obszarze Izraela w drugiej połowie XX wieku*, Toruń 2007.

⁶ P. Guła, dz. cyt., s. 24.

⁷ M. Sadowski, *Dżihad – Święta wojna w islamie*, Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego nr 8 (5) 2013, s. 41.

⁸ M. Tomczak, *Ewolucja terroryzmu. Sprawcy – metody – finanse*, Instytut Zachodni, Poznań 2010, s. 175.

dla terrorystów najważniejsze było uderzyć w noncombatant targets⁹, czyli tzw. cele nie walczące, w rezultacie czego zabić jak najwięcej cywili. Tym, co chcieli uzyskać terroryści był natychmiastowy medialny rozgłos o masowym ataku na cywili. Należy pamiętać, że dla terrorystów nie jest najważniejszy tylko obiekt, na który dokonują zamach, tak samo ważne okoliczności jak i wcześniej wspomniany cel jaki zostanie osiągnięty po przeprowadzonym zamachu. Akt przemocy ma na celu dotarcie do jak najszerzej grupy odbiorców, natomiast sama akcja bardzo często jest dokładnie zaplanowana a działania są dokonywane z pełną świadomością konsekwencji, nie ma tutaj mowy o wystąpieniu zjawiska przypadku. Terroryzm islamski, który cechuje się specyficznymi religijnymi regułami i nakazami jest destrukcyjny oraz jest znacznie krwawszy w skutkach. Islamiści stosują przeważnie terroryzm masowy, ich akty terroru są bardzo często wymierzone przeciwko ludziom wyznającym odmienną religię, jednak w wielu sytuacjach ofiarami zamachów są również muzułmanie. Podsumowując, istnieją dwa powody, dla których terroryści islamscy stosują przemoc¹⁰, otóż w sposób pośredni i bezpośredni. Ten pierwszy ma na celu zastraszenie poprzez zamachy jak największej ilości cywili oraz wpłynięcie na rządy krajów zachodnich, aby odstąpiły albo podjęcia pewne działania. Bezpośredni powód, to eliminacja możliwie jak największej ilości innowierców, przykładowo poprzez używanie do przeprowadzania zamachów porwanych samolotów, ładunków wybuchowych, broni krótkiej i coraz częściej broni białej¹¹.

Istotnym czynnikiem mającym znaczący wpływ na terroryzm islamski jest bieda i ubóstwo. Brak godnych warunków życia, wzbudza agresje i złość, które są efektem końcowym frustracji. Dodatkowo niewystarczający dostęp do edukacji powoduje, że fanatycy religijni mają ułatwioną możliwość wdrażania swojej ideologii zagubionym jednostkom. Bardzo często ekstremiści islamscy obwiniają „świat zachodu” o wszelkie zło, jakie dotyka muzułmanów na świecie. Manipulując ludźmi, ukazują, kto jest winny ubóstwu, kreując wroga, którego należy unicestwić. Nie należy jednak generalizować terrorystów jako osoby pochodzące wyłącznie z biednych warstw społecznych. Wielu fanatycznych bojowników pochodzi ze średnich warstw społecznych, a nawet posiada wyższe wykształcenie, będąc członkami zamożnych rodzin islamskich, które nigdy nie doświadczyły skrajnej nędzy¹². Należy mieć na uwadze, że według R. Borkowskiego terroryzm i ekstremizm w obecnej postaci, ma podłoże oparte w większym stopniu na aspektach kulturowych oraz politycznych. Znaczniej w mniejszym stopniu opiera się on na przyczynach socjoekonomicznych. Ekstremistom islamskim, żyjącym w Europie, korzystającym ze wszystkiego co związane z kulturą zachodu, wdraża się, ze winnymi uciskowi i nędzy, jaka dotyka ich braci w wierze w krajach arabskich są państwa Zachodu. Między innymi dlatego nawołuje się ich do podjęcia walki, która będzie prowadzona bezpośrednio na terytorium państw Zachodu¹³. Postawiony w taki sposób cel, budzi w nich poczucie misji, która została im powierzona

⁹ *Patterns of Global Terrorism*, Office of the Coordinator for Counterterrorism, Serwis internetowy Departamentu Stanu USA, U.S. Department of State, <http://www.state.gov/> [dostęp: 12.09.2017].

¹⁰ B. Hołyst, *Terroryzm*, t. 1, Wyd. LexisNexis, Warszawa 2011, s. 51–107.

¹¹ Tamże, s. 51–107.

¹² M. Tomczak, *Ewolucja terroryzmu. Sprawcy – metody – finanse*, Instytut Zachodni, Poznań 2010, s. 175.

¹³ R. Borkowski, *Terroryzm ponowoczesny Studium z antropologii polityki*, Toruń 2006, s. 20–70.

na oraz którą należy wykonać z powodu wyższych wartości. Według przeanalizowanych danych, terrorysta, który bierze udział w zamachach w Europie zazwyczaj jest jednostką, która ma obywatelstwo danego kraju europejskiego lub przebywa w nim jakiś czas. Dodatkowo korzysta z zachodniego stylu życia, jednakże pomimo tego wszystkiego co zostało wyżej wspomniane, to ulega hasłom skrajnej ideologii islamskiej. Najczęściej są to osoby wieku pomiędzy 18 a 30 rokiem życia. Osoby wyznaczone do indoktrynacji tak młodej jednostki korzystają z tego, że osoby w bardzo młodym wieku wykazują jeszcze nieukształtowaną osobowość, dlatego łatwo nimi manipulować. W stosowaniu metod manipulacji młodą jednostką, pomagają sytuacje, w których osoba taka doznaje zderzenia z rzeczywistością. Wszelki idealizm, staje się nieprawdą. Młode osoby czują się oszukane, a co za tym idzie niejednokrotnie rośnie w nich reakcja buntu, braku akceptacji na zaistniały stan rzeczy, chcą walczyć z okrutną rzeczywistością. Ostatnim ważnym czynnikiem, który pomaga w zindoktrynowaniu oraz zradykalizowaniu jednostki jest ukazanie, że za wszelkie niepowodzenia życiowe czy traumatyczne przeżycia z dzieciństwa winnymi są kraje szeroko pojętego Zachodu. Natomiast „skrzywdzone” jednostki otrzymują w zamian poczucie akceptacji, bezpieczeństwa. Postawy taki jednostek są chwalone przez resztę grupy, stają się one jej ważnymi członkami¹⁴.

Madryt i Londyn, miasta połączone wspólną tragedią

Historia terroryzmu islamskiego, który jest dzisiaj znany w Europie rozpoczęła się od zamachów, które miały miejsce w Madrycie w 2004 roku i rok później w Londynie. Zamachy zostały przeprowadzone przy użyciu ładunków wybuchowych umieszczonych w środkach komunikacji miejskiej¹⁵.

Zamachy w Madrycie były odwetem za interwencję państw koalicji sprzymierzonych pod egidą USA w Iraku. Mianowicie po zamachach z 11 września 2001 r. wiele krajów europejskich, w tym Hiszpania, stanęło ramię w ramię ze Stanami Zjednoczonymi Ameryki do walki przeciwko terroryzmowi. Po około dwóch latach Al-Kaida¹⁶ dokonała krwawego odwetu za wyżej wspomnianą interwencję w Iraku. 11 marca 2004 r. doszło do eksplozji 10 z 13 ładunków wybuchowych, które umiejscowione były w pociągach madryckiej kolei podmiejskiej. Według ogólnodostępnych informacji, w zamachach w Madrycie zginęło 191 osób, natomiast aż 1841 zostało rannych. Początkowo cień wszelkich podejrzeń ze strony hiszpańskich władz padł na członków separatystycznej organizacji ETA¹⁷, której celem jest walka o niepodległość Kraju Basków. Jednakże

¹⁴ M. Tomczak, *Ewolucja terroryzmu. Sprawcy – metody – finanse*, Instytut Zachodni, Poznań 2010, s. 176–178.

¹⁵ Gazeta Prawna, *Najważniejsze zamachy terrorystyczne w Europie w ostatnich latach*, źródło: <http://www.gazetaprawna.pl/artykuly/1048402,zamachy-terrorystyczne-w-europie-w-ostatnich-latach.html> [dostęp: 12.09.2017].

¹⁶ *Al-Kaida*, (arab. *zasada*) organizacja terrorystyczna o międzynarodowym zasięgu (terroryzm międzynarodowy) założona w 1988 przez Osamę bin Ladena, źródło: http://portalwiedzy.onet.pl/124701,,,al_kaida,haslo.html [dostęp: 12.09.2017].

¹⁷ *ETA*, Euskadi Ta Askatasuna, Kraj Basków i Wolność, tajna, separatystyczna organizacja działająca w Hiszpanii, walcząca przy pomocy metod terrorystycznych (głównie terronu indywidualnego, wymierzonego

przedstawiciele ETA natychmiastowo oznajmili, że żaden członek ich organizacji nie brał udziału w zamachu w stolicy Hiszpanii. Hiszpańskie służby znalazły w dniu zamachu dowody, które wskazały, że sprawcy zamachu nie należeli do ETA. W porzuconym białym samochodzie dostawczym służby hiszpańskie odnalazły siedem kolejnych detonatorów, szereg materiałów oraz instrukcji głosowych będących w języku arabskim. Na miejscu przestępstwa została znaleziona karta telefoniczna, która należała do Dżamala Zougama, który należał do madryckiej komórki terrorystycznej. Zapisy połączeń głosowych pozwoliły dotrzeć do znaczącej liczby terrorystów¹⁸. Zougam oraz dwóch innych członków madryckiej komórki terrorystycznej zostało aresztowanych przez hiszpańskie służby kolejnego dnia po zamachu. Cel polityczny terrorystów został spełniony, ponieważ wybuch miał miejsce parę dni przed wyborami do parlamentu hiszpańskiego, a nowy premier Hiszpanii Jose Luisem Rodriguez Zapatero od razu po wygranych wyborach parlamentarnych ogłosił, że natychmiastowo zostanie wycofany z Iraku hiszpański kontyngent liczący 1300 żołnierzy¹⁹. „Bliźniaczym” atakiem, który miał miejsce w Madrycie był zamach w Londynie 7 lipca 2005 r. Pomędzy godziną 8.40 a 9.50 doszło do 3 eksplozji w pociągach londyńskiego metra oraz jednego wybuchu w londyńskim autobusie. Użyte ładunki wybuchowe zabiły 56 osób, natomiast raniły około 300. Zamach spowodował potężny paraliż komunikacyjny 6 milionowego Londynu. Cała komunikacja miejska została zawieszona, tak więc paraliż trwał około dwa dni. Oba zamachy ukazują pewne podobieństwa, otóż ładunki wybuchowe eksplodowały w godzinach porannego szczytu, kiedy środki miejskiego transportu w europejskich miastach są zazwyczaj przepełnione. Ataki zostały przeprowadzone bez jasnej i klarownej zapowiedzi, otóż terroryści grozili atakami odwetowymi za interwencję zbrojna w Iraku. Nikt nie spodziewał się, że terroryści są w stanie na terenie Hiszpanii i Wielkiej Brytanii skonstruować ładunki wybuchowe o tak dużej sile rażenia. Oba wydarzenia łączy również idea dążenia do spowodowania jak największej liczby ofiar przez co charakter ataku terrorystycznego miał na celu wywołanie atmosfery paniki i chaosu w społeczeństwie europejskim²⁰. Dwóch zamachowców-samobójców było niewyróżniającymi się w społeczeństwie obywatelami brytyjskimi. Dopiero po pobycie z Lahaur w Pakistanie, wrócili według relacji najbliższych „odmienieni”. Na terenie Pakistanu doszło do radykalizowania się ich poglądów²¹.

---

przeciwko funkcjonariuszom państwa hiszpańskiego) o niepodległość kraju Basków, źródło: <http://portal-wiedzy.onet.pl/75879,,,,eta.haslo.html> [dostęp: 12.09.2017].

¹⁸ Polskie Radio, *Zamachy w Madrycie – odwet za Irak*, źródło: <http://www.polskieradio.pl/39/156/Artyku-l/1071933,Zamachy-w-Madrycie-%E2%80%93-odwet-za-Irak> [dostęp: 12.09.2017 r.].

¹⁹ A. Wejkszner, *Ewolucja terroryzmu motywowanego ideologią religijną*, Poznań 2010, s. 338–341.

²⁰ Wirtualna Polska, *Media o podobieństwach zamachów w Londynie i Madrycie*, źródło: <https://wiadomosci.wp.pl/media-o-podobienstwach-zamachow-w-londynie-i-madrycie-6037190996529793a> [dostęp: 13.09.2017].

²¹ Newsweek Polska, *Krwawe puzzle*, źródło: <http://www.newsweek.pl/swiat/krwawe-puzzle,16655,1,1.html> [dostęp: 15.09.2017].

Zmieniające się oblicze terroryzmu islamskiego

Atak „Samotnych wilków”, nie jest zjawiskiem nowym, jednak staje się co raz bardziej powszechny, powoduje to zmianę sposobu postrzegania zagrożenia jakim jest terroryzm opierający się na metodach działania „Samotnych wilków”. Należy wytłumaczyć czym się charakteryzują „samotne wilki” na tle zamachów jakie miały miejsce. Za przykład może posłużyć zamach przeprowadzony w Berlinie w 2016 roku, który ukazał, że terroryzm będzie częściej miał postać ataku „samotnego wilka”, który atakuje z ukrycia, najważniejsze dla takiej jednostki jest osiągnąć jak największe zaskoczenie, m.in. przeprowadzenie ataku w środku miasta, podczas normalnego dnia lub podczas imprezy masowej. „Samotnego wilka” charakteryzuje²²:

- jeden sprawca albo kilku współdziałających ze sobą napastników;
- sprawca najczęściej działa w jednym miejscu;
- jak największa liczba ofiar w jednym wydarzeniu;
- kierują sprawcą pobudki ideologiczne/religijne;
- współpracuje z organizacjami mającymi charakter terrorystyczny;
- zamach trwa od kilku minut do kilku godzin (jeśli dochodzi do oblawy sił bezpieczeństwa, ponieważ sprawca weźmie zakładników).

Pamiętając o tym, że zamachy przeprowadzane przez grupy terrorystów, kończą się przeważnie masakrą, której efektem końcowym jest duża liczba ofiar, to jednak zamachy przeprowadzane przez pojedyncze jednostki wywołują większe poczucie zagrożenia. Jest to spowodowane wywołaniem lęku, atmosfery strachu przed każdą inną jednostką. W takim wypadku boimy się nie tylko „dziwnej” grupy ludzi, ale również każdej jednostki, która jest w naszym otoczeniu. Wydarzenia z ostatnich lat pokazały, że każdy może być terrorystą, nie sposób jest w tłumie ludzi wyselekcjonować taką podejrzaną jednostkę.

Z analizy wynika, że radykalizacja „samotnych wilków” nie ma miejsca w zorganizowanych strukturach. Jednostki radykalizują się w we własnym domu, przeważnie używając komputera lub innych urządzeń mobilnych. Do radykalizacji dochodzi podczas czytania w Internecie treści, które wzbudzają w nich gniew oraz nienawiść do świata zachodniego. W Internecie znajdują informacje, wskazówki, instrukcje jak zabijać „niewiernych”. Niekoniecznie muszą być członkami skrajnych organizacji, nie wymagają przechodzenia skomplikowanych szkoleń. Bardzo często osoby takie mają różne problemy o podłożu psychicznym. Umożliwia im to stawanie się zimnymi mścicielami, którzy wymierzają sprawiedliwość za wyrządzone krzywdy doznane z ręki „niewiernych”. Stają się bojownikami walczącymi o lepszą, w ich mniemaniu, muzułmańską Europę. Dlatego przewidzenie, która jednostka z milionów ludzi stanie się muzułmańskim terrorystą jest praktycznie niewykonalne²³.

²² PolskaTimes, *Samotne wilki, czyli terroryzm w wersji 2.0*, źródło: <http://www.polskatimes.pl/artykul/872693,samotne-wilki-czyli-terroryzm-w-wersji-20,id,t.html> [dostęp: 15.09.2017].

²³ G. Lindenberg, *Przyszłością terroryzmu są zamachy pojedynczych osób*, źródło: <https://euroislam.pl/przyszloscia-terroryzmu-sa-zamachy-pojedynczych-osob/> [dostęp: 17.09.2017].

Trzy czynniki sprawiają, że możliwe zagrożenie ze strony indywidualnych terrorystów będzie wzrastać²⁴:

1. Jednostki takie są bardzo trudne do wychwycenia przez służby bezpieczeństwa.
2. Samo-radykalizacja jednostki oraz bezproblemowe zdobycie narzędzi niezbędnych do przeprowadzenia zamachu.
3. Instrukcje jak przeprowadzić zamach są ogólnodostępne w Internecie dla takich jednostek. Bardzo duża część zamachów, na których wzorują się „samotne wilki” przeprowadzana była bez użycia broni palnej. Zamachowcy korzystali z narzędzi, które są możliwe do zdobycia wszędzie czyli: np. noże oraz samochody, ostatnie wydarzenia z Europy pokazują, że ten typ zamachów będzie się upowszechniać.

Należy mieć na uwadze, że zamachy dokonywane przy użyciu przykładowo noża lub samochodu nie dokonują takiej masakry „niewinnych” osób jak zamachy bombowe lub atak przy użyciu broni palnej²⁵. Najistotniejszym efektem końcowym nie jest ilość ofiar, lecz wywołanie atmosfery grozy, wzbudzenie jak najgorszych nastrojów społecznych, pokazanie jak wiele można przeprowadzić takich zamachów, w tak prosty sposób. Najgorszym z możliwych scenariuszy jest sytuacja w której do zamachów tego typu wykorzystywane byłyby również kobiety oraz dzieci. W takiej sytuacji, możliwe, że taki zamach mógłby zostać przeprowadzony dosłownie w każdym możliwym miejscu i czasie w Europie. Im częstotliwość takich zamachów zwiększa się, tym bardziej społeczeństwo odczuwa strach i zagrożenie, które towarzyszy na każdym kroku²⁶. W momencie, gdy zamachy mają miejsce w każdej możliwej przestrzeni życia człowieka, to społeczeństwo zaczyna odczuwać poczucie, że w żadnym miejscu nie jest już bezpiecznie. W każdym miejscu możemy stać się ofiarą zamachu, a dodatkowo, służby nie są w stanie uniemożliwić każdego możliwego ataku ze strony „samotnych wilków”²⁷. W sytuacji wzrostu poczucia zagrożenia przy jednoczesnym zjawisku bezsilności, dochodzi do spadku zaufania do państwa, jako suwerena, które w najważniejszych dokumentach gwarantuje zapewnienie bezpieczeństwa swoim obywatelom. Elity rządzące, które za pomocą aparatu bezpieczeństwa nie potrafią bronić własnych obywateli przed zamachowcami tracą posłuch w społeczeństwie, a właśnie to przyświeca terrorystom, aby nikt nie czuł się bezpiecznie tam gdzie przebywa²⁸. Według eksperta ds. bezpieczeństwa z Centrum Analiz Strategicznych i Bezpieczeństwa mjr Mariusza Kordowskiego „organizacje terrorystyczne przejawiają jednak swoją aktywność po której można je poznać i śledzić” natomiast „osoby indywidualne z dnia na dzień mogą postanowić, że coś zrobią”. „Samotny wilk” bardzo szybko planuje dokonanie zamachu, co powoduje, że jest przeważnie nieuchwytny dla służb. Dlatego według eksperta z Centrum

²⁴ Tamże.

²⁵ B. Wieliński, *Samochód – broń terrorystów nr 1. Bo zachodnich miast nie da się zabezpieczyć przed atakami z jej użyciem*, źródło: <http://wyborcza.pl/7,75399,21541047,samochod-bron-terrorystow-nr-1-bo-zachodnich-miast-nie-da.html> [dostęp: 17.09.2017].

²⁶ G. Lindenberg, *cyt. wyd.*

²⁷ CNN, *Atak „samotnych wilków”*. *Nowa fala terroryzmu?*, <http://wiadomosci.onet.pl/atak-samotnych-wilkow-nowa-fala-terroryzmu/r86vf> [dostęp: 17.09.2017].

²⁸ TVP Info, *Samotne wilki...*, *cyt. wyd.*

Analiz Strategicznych i Bezpieczeństwa zjawisko „samotnych wilków” będzie problemem i zarazem wyzwaniem, który czeka całą Europę²⁹.

Analiza wybranych zamachów

Do zamachu terrorystycznego w Berlinie doszło 19 grudnia 2016 r. podczas trwania jarmarku bożonarodzeniowego, atak terrorystyczny został wykonany za pomocą ciężarówka. Rozpędzona ciężarówka wjechała w przechodniów będących na zamkniętej ulicy. Warto zwrócić uwagę, że *modus operandi* tego zamachu terrorystycznego był podobny do aktu terroru, który został przeprowadzony parę miesięcy wcześniej w Nicei. Zamach miał miejsce około godziny 20, miejsce zamachu zostało wybrane nie bez powodu. Mianowicie jarmark bożonarodzeniowy był zatłoczony, dlatego był bardzo dobrym celem dla terrorysty. Aktu terroru dokonał 24 letni Tunezyjczyk Anis Amri³⁰. Po zamachu terrorysta uciekł z miejsca zdarzenia. Następnego dnia po zamachu, tzw. Państwo Islamskie przyznało się do przeprowadzenia aktu terroru, co należy jednak odbierać z dystansem. Biorąc pod uwagę charakter propagandy jaka jest prowadzona przez dżihadystów, możemy dojść do wniosku, że każdy zamach w imię islamu jest przydatny do realizacji swoich celów i chętnie wezmą odpowiedzialność za niego na swoje barki. W Berlinie w grudniowym zamachu zginęło 12 osób, natomiast około 50 zostało rannych³¹.

W marcu i w czerwcu w 2017 r. w Londynie zostały przeprowadzone dwa bliźniacze zamachy terrorystyczne, w których zostały wykorzystane pojazdy mechaniczne oraz noże. Oba zostały dokonane na mostach londyńskich, na London Bridge oraz na Moście Westminsterkim. Argumentem dlaczego przechodnie na mostach stali się celami terrorystów, jest on zrozumiały³². Z mostu człowiek ma ograniczoną możliwość ucieczki, co ułatwia dokonanie krwawego zamachu. W obu zamachach zginęło 12 osób, natomiast około 100 zostało rannych. Po zamachu na moście Westminsterkim tzw. Państwo Islamskie ogłosiło, że atak był przez nich przygotowany, jednak dochodzenie brytyjskiej policji wskazało, że zamachowiec nie miał żadnych powiązań z ugrupowaniami terrorystycznymi, natomiast jego poglądy uległy radykalizacji³³.

Kolejnymi i zarazem ostatnimi analizowanymi zamachami są zamachy, które miały miejsce w Katalonii w sierpniu 2017 r. Analogicznie jak w powyższych zamachach w tych

²⁹ Polskie Radio, „*Samotne...*”, cyt. wyd.

³⁰ PAP, *Zamach w Berlinie. Policyjny nalot na dwa mieszkania. Wysoka nagroda za pomoc w ujęciu podejrzanego Tunezyjczyka*, źródło: <http://www.polskieradio.pl/5/3/Artykul/1706917,Zamach-w-Berlinie-Policyjny-nalot-na-dwa-mieszkania-Wysoka-nagrada-za-pomoc-w-ujeciu-podejrzanego-Tunezyjczyka> [dostęp: 18.09.2017].

³¹ PAP, *Podejrzany o zamach na jarmarku w Berlinie nie żyje*, źródło: <http://wiadomosci.onet.pl/swiat/zamach-w-berlinie-podejrzany-anis-amri-nie-zyje/tsp36ms> [dostęp: 18.09.2017].

³² M. Orłowski, *Londyn: zamach terrorystyczny. 4 zabitych i 40 rannych w okolicy brytyjskiego parlamentu*, źródło: <http://wyborcza.pl/7,75399,21533444,pilne-strzaly-przed-parlamentemwlondynie.html?disableRedirects=true> [dostęp: 21.09.2017].

³³ Independent, *Khalid Masood: London attacker had no links to Isis or al-Qaeda, says Met Police*, źródło: <http://www.independent.co.uk/news/uk/home-news/khalid-masood-london-attack-isis-al-qaeda-no-links-police-a7652696.html> [dostęp: 21.09.2017].

dwóch również zostały użyte pojazdy mechaniczne oraz noże, jednakże według ustaleń hiszpańskich służb mogło dojść do eksplozji ładunku wybuchowego. Otóż w nocy z 16 na 17 sierpnia, tak więc przed zamachami, w domu jednorodzinny w Alcanar doszło do wybuchu. Alcanar w Hiszpanii jest postrzegane przez hiszpańskie służby jako centrum operacyjne islamistów, którzy dokonali zamachów w Barcelonie i Cambrils. W eksplozji ładunku śmierć poniosła co najmniej jedna osoba, natomiast siedem zostało rannych. Trzeba pamiętać, że na początku hiszpańskie służby nie wiązały wybuchu z jakąkolwiek nielegalną działalnością. Katalońska policja przypuszczała, że najprawdopodobniej doszło do wybuchu gazu, o czym świadczyć miały odnalezione na miejscu butle. Po zamachach, jakie miały miejsce na deptaku La Rambla w Barcelonie oraz w miejscowości Cambrils, jedną z możliwych hipotez katalońskiej policji jest fakt, że eksplozja do jakiej doszło, jest związana z możliwą produkcją materiałów wybuchowych. Z ustaleń hiszpańskich służb wynika, że wybuch w Alcanar sprawił, że islamiści postanowili wykorzystać samochód, aby dokonać masakry na zatłoczonym barcelońskim deptaku. Bilans tego zamachu to 15 osób zabitych oraz około 130 rannych, z czego kilkanaście ciężko³⁴. Był to pierwszy na terenie Hiszpanii tak straszliwy zamach terrorystyczny, który został przeprowadzony po zamachach w Madrycie w 2004 r.

Europejskie służby w wielu przypadkach udaremniły przeróżne ataki terrorystyczne, choć miały miejsce sytuacje, gdy zagrożenie atakiem terrorystycznym było uznawane za mało prawdopodobne, a jednak nastąpiło. Należy mieć na uwadze, że służby nie są w stanie zapobiec wszystkim zamachom. Dodatkowo ważne jest, aby pamiętać, że terroryzm islamski potrzebuje rozgłosu, to jest jeden z celów terrorystów. Dlatego każdy udany zamach, jest sukcesem, który dla europejskich służb jest trudny do powstrzymania. Obecnie narzędziem zamachu może być ciężarówka lub inny ogólnie dostępny przedmiot, natomiast za parę lat przykładowo sytuacja może się zmienić i narzędziem zamachu może być dron, a liczba ofiar zamachów będzie się zwiększać³⁵.

Zapobieganie rozwojowi radykalizacji postaw jako jedna z metod walki z terroryzmem

Zdarza się, że „samotne wilki” zdradzają oznaki radykalizacji swojej osoby poprzez przeróżne wpisy w mediach społecznościowych taki jak Facebook czy Twitter. Zamachom można w pewnym stopniu zapobiegać, ale służby nie mają możliwości kontroli każdej osoby, która na mediach społecznościowych chwali się zaangażowaniem w sprawę o jaką walczy tzw. Państwo Islamskie. Jednakże w sytuacji nadmiernego zaangażowania w sieci takiej jednostki bardzo istotną rolę może odegrać rodzina i znajomi. Osoby z najbliższego kręgu radykalizującej jednostki powinny rozpoznać, kiedy dana jednostka wkracza na etap przygotowania się do dokonania zamachu. Nikt nie ulega radykalizacja nie z dnia

³⁴ PAP, *20 butli z gazem i potężna eksplozja. Od tego zaczęły się zamachy*, źródło: <http://www.tvn24.pl/wiadomosci-ze-swiatea,2/zamachy-w-hiszpanii-eksplozja-w-alcanar-powiazana-z-atakami,765379.html> [dostęp: 21.09.2017].

³⁵ W.J. Janik, *Logistyka współczesnego terroryzmu*, Elbląg 2016, s. 25–65.

na dzień. Wiąże się to z psychicznym przygotowaniem to zabicia innego człowieka. Za przykład należy wziąć Larossi Abballa, który ćwiczył podrzynanie gardeł na żywych królikach. Rodziny zamachowców często wykazują zaskoczenie, że ich bliski podjął się takiego czynu, który oni potępiają. Dlatego między innymi tak ważne jest, aby najbliżsi ludzie z kręgu „samotnego wilka” rozpoznali jego proces radykalizacji i zgłosili to odpowiednim służbom³⁶.

Bardzo ważne, aby możliwi terroryści nie byli wspierani przez swoich współwynawców, a nawet potępiani w swoich czynach. Wszystkie lokalne społeczności muzułmańskie powinny być negatywnie nastawione wobec terroryzmu. Im większa będzie integracja społeczności muzułmańskiej ze światem zachodnim, tym mniej osób chciało dokonywać zamachów, ponieważ będzie działać przeciwko własnej społeczności. Ważne jest, aby społeczności muzułmańskie postrzegały takich „samotnych wilków” jako morderców, a nie bohaterów i męczenników. W takiej sytuacji wiele osób zrezygnuje z możliwości stania się terrorystą-męczennikiem walczącym za islam z niesprawiedliwym światem zachodu³⁷.

W wielu przypadkach, gdy dochodzi do rekrutacji jednostki, cały schemat jest podobny a nawet taki sam. Młody muzułmanin zostaje wysłany na studia do Europy, rodzina, z której pochodzi należy przeważnie do grupy wyższej klasy średniej. Student posiada dobre wykształcenie oraz włada biegle kilkoma językami. Dodatkowo sprawnie porusza się sferze nowości technologicznych, w tym obsługi komputera i wielu różnych programów. W momencie, gdy trafia do innego środowiska kulturowego, może dojść do zajścia zjawiska marginalizacji oraz osamotnienia w społeczeństwie. Może to zachęcić go do nawiązania nowych znajomości z osobami, z którymi ma wspólne zainteresowania³⁸. W wielu przypadkach radykalizacja następuje w lokalnych meczetach. Początkowo znajomość oparta jest na przestrzeni prywatnej, w której stopniowo pojawiają się dyskusje na tematy związane z religią, kulturą, różnymi tradycjami czy też sytuacją polityczną. Alternatywna radykalizacja zachodzi wśród dzieci imigrantów islamskich, które żyją w świadomości braku możliwości wystąpienia integracji oraz rychłego awansu społecznego, to powoduje, że zaczynają brać udział w przeróżnych działaniach przestępczych. Początkowo są to głównie drobne przestępstwa, jednak po pewnym czasie zachodzi proces radykalizacji wśród niektórych jednostek z takich gangów młodzieżowych, jest to spowodowane faktem, że zaczynają one szukać „lepszego alternatywy”³⁹.

Ostatnim istotnym aspektem, który może spowodować postawienie znaczącego kroku w walce z tym destrukcyjnym zjawiskiem jakim jest terroryzm islamski, jest ograniczenie w Internecie przeróżnych dostępnych treści, które nakłaniają do stosowania przemocy,

³⁶ G. Lindenberg, *cyt. wyd.*

³⁷ M. Piekarski, *Połowanie na „samotne wilki”*, źródło:<http://www.special-ops.pl/blog/id354.polowanie-na-samotne-wilki/> [dostęp: 22.09.2017].

³⁸ B. Bolachów, *Procesy radykalizacji mniejszości islamskiej w Unii Europejskiej. Od czynników permisyjnych do przemocy politycznej*, [w:] D. Szlachter (red. et al.), *Radykalizacja poglądów religijnych w społecznościach muzułmańskich wybranych państw Unii Europejskiej: Polska, Holandia, Wielka Brytania*, Szczytno 2011, s. 45-50. Por. A. Zięba, D. Szlachter, *Countering Radicalisation of Muslim Community Opinions on the EU Level*, “International Studies. Interdisciplinary Political and Cultural Journal”, Vol. 17, No. 1/2015, s. 119-144.

³⁹ Tamże, s. 50-57.

agresji, udziału w dżihadzie oraz walki ze całym światem zachodnim. Najważniejsze jest, aby wyżej wspomniane materiały propagandowe, instruktażowe były z sieci na bieżąco usuwane lub blokowane. Służby również powinny monitorować głoszenie mowy nienawiści stosowanej przez wielu imamów czy inne osoby uznawane za autorytety w lokalnych społecznościach muzułmańskich. W Wielkiej Brytanii od 2015 roku podejrzani o terroryzm tracą paszporty. Otóż zostało wydane pozwolenie na anulowanie paszportów dla osób, które są podejrzane o terroryzm i są obecnie poza granicami Wielkiej Brytanii. Dodatkowo służby będą wnikliwie na pozwolenie rządu monitorować powroty podejrzanych osób do Wielkiej Brytanii⁴⁰. Nowe przepisy regulują również obowiązek firm, które dostarczają usługi Internetu, aby gromadziły informacje o powiązaniach adresów IP z indywidualnymi użytkownikami Internetu. Wszelkie dane w sprawach związanych z terroryzmem będą przekazywane w ręce policji⁴¹.

Z analizy źródeł należy wyodrębnić brytyjską koncepcję strategii antyterrorystycznej, która wywodzi się z tzw. podejścia maksymalistycznego, skupiając się na wszystkich 4 podłożach walki z terroryzmem, które są wyodrębnione w Strategii Unii Europejskiej w sferze walki z terroryzmem⁴²:

1. Zapobieganie (Prevent) – polega na zatrzymywaniu jednostek przed aktywnym bądź biernym wspomaganie wszelkiej aktywności, która ma charakter terrorystyczny. Celem tego kroku jest zapobieganie zjawisku rosnącej radykalizacji oraz rekrutacji, występującej w Europie jak na Świecie.
2. Ochrona (Protect) – związana jest z efektywnym zabezpieczaniem obywateli oraz wszystkich obiektów użyteczności publicznej przed możliwymi zamachami terrorystycznymi. Podłoże to oparte jest na wzmacnianiu bezpieczeństwa na granicach, transportu oraz infrastruktury krytycznej.
3. Ściganie (Pursue) – polega na poszukiwaniu potencjalnych zagrożeń oraz prowadzeniu dochodzeń, które uniemożliwią terrorystom zaplanowanie, skomunikowanie się i jakąkolwiek podróż po Unii Europejskiej czy innym zakątku świata.
4. Reagowanie (Respond) – związane jest z przygotowaniem państw Unii Europejskiej do skutecznego zarządzania kryzysowego, pomoc poszkodowanym przez terroryzmu oraz zminimalizowanie powstałych skutków terroryzmu.

Wrogiem dzisiejszej Europy jest radykalny islam, który walczy z demokracją i całym dorobkiem kultury europejskiej, dlatego należy zapobiegać jego rozprzestrzenianiu się wszelkimi możliwymi sposobami, stosując wszystkie możliwe środki prawne⁴³.

⁴⁰ *Terrorism Act 2006*, <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2006/11/contents> [dostęp: 12.09.2017].

⁴¹ D. Szlachtera (red.), *Radykalizacja poglądów religijnych w społecznościach muzułmańskich wybranych państw Unii Europejskiej: Polska, Holandia, Wielka Brytania*, s. 45–57.

⁴² The EU Counter-Terrorism Strategy, <http://register.consilium.europa.eu> [dostęp: 12.09.2017].

⁴³ M. Urzędowska, „Samotne wilki” i islamscy radykalowie – terroryści groźniejsi dziś niż przed zamachami na WTC?, źródło: http://wyborcza.pl/1,76842,17019309,_Samotne_wilki_i_islamscy_radykalowie__terrorysci.html [dostęp: 22.09.2017].

Podsumowanie

Zjawisko terroryzmu indywidualnego, które jest obecnie nazywane również terroryzmem „samotnych wilków” albo solo terroryzmem możemy uznać za „nowe oblicze terroryzmu islamskiego”. Pierwsza dekada XXI wiek ukazuje, jak terroryzm islamski potrafi się zmieniać i dostosować się do warunków w jakich istnieje. Należy mieć na uwadze, że jest ogromnym zagrożeniem dla szeroko pojętego bezpieczeństwa państw europejskich, zarówno wewnętrznego jak i zewnętrznego. W dzisiejszym świecie pojęcie terroryzmu islamskiego łączy się ze zjawiskiem radykalizacji, która zachodzi w wielu kręgach społeczności muzułmańskiej. Każdy zamach w Europie przybliży nas do stereotypowego postrzegania muzułmanów jako terrorystów. Dlatego należy zrozumieć muzułmanów, którzy bardzo często nie chcą być łączeni za jakimikolwiek grupami terrorystycznymi, wykazując niechęć i odrazę do zamachów przeprowadzanych przez innych wyznawców islamu.

Najważniejsze jest, aby chronić każdego człowieka, szczególnie młodego, przed procesem radykalizacji, ponieważ to młode, zbuntowane osoby ulegają temu straszemu zjawisku. Należy zwalczać radykalizację postaw bez względu na religię, jaką wyznaje oraz poglądy polityczne jakimi się legitymuje zagrożona jednostka. Z analizy w niniejszej pracy wynika, że najważniejsze jest, aby skutecznie zapobiegać ciągłemu zagrożeniu jakim jest terroryzm islamski w nowej postaci. Ważnym jest, aby nie doprowadzać do eskalacji oraz zapobiegać wszelkim konfliktom, jakie są w stanie wybuchnąć pomiędzy społecznością muzułmańską a europejską. Najnowsza historia Europy na swoich kartach pokazała, w którym kierunku potrafiła zmierzać Europa przez rosnący radykalizm i do czego w efekcie końcowym doprowadził proces radykalizacji społeczeństw na tle rasowym czy religijnym.

Należy również pamiętać, że za zamachami terrorystycznymi stoją ekstremiści islamscy, którzy reprezentują radykalizowaną część społeczeństwa muzułmańskiego. Dlatego należy wprowadzać wszelkie metody, które będą zwalczać i uniemożliwiać zachodzenia zjawiska radykalizacji postaw, które szczególnie występuje wśród młodych wyznawców islamu. Terroryści islamscy korzystają z Koranu instrumentalnie oraz stosują jego cytaty fragmentarycznie, pomijając jego prawdziwy kontekst. Cele terrorystów były, są i zawsze będą polityczne, islam w ich użyciu jest jedynie użyteczną ideologią do osiągnięcia zamierzonego celu, do którego będą dążyć przy użyciu wszelkich środków.

Badania wykazały, że odpowiedź na pytanie stanowiące problem główny: **Czy w dobie rosnącego fundamentalizmu islamskiego, można nadal czuć się bezpiecznie w Europie?** jest twierdząca. Zarazem można uznać, że dynamika wydarzeń jakie mają miejsce w ostatnich latach w Europie, powoduje, że w krajach europejskich, takich jak Francja, Niemcy, Wielka Brytania, Włochy zagrożonych terroryzmem islamskim nie ma zapewnionego na chwilę obecną odpowiedniego stopnia bezpieczeństwa.

Warto mieć na uwadze, że nie wynika to z braku profesjonalizmu i staranności w działaniach służb, tylko z faktu, że terroryzm islamskich należy postrzegać jako szeroki i złożony problem. Mianowicie służby udaremniły wiele zamachów terrorystycznych, ale dla zamachowców islamskich ważne jest, aby choć jeden akt terroru przebiegł pomyślnie dla nich, a świat po takim zajściu będzie mówił o problemie ekstremizmu islamskiego, m.in. dlatego kraje europejskie najprawdopodobniej przez następne kilkanaście lat będą zmagać się z terroryzmem islamskim.

Obecnie panująca sytuacja geopolityczna w Europie oraz wydarzenia w państwach Europy, ukazują, że bardzo ważne jest, aby społeczeństwo europejskie zmieniło swoje nastawienie i podejście do terroryzmu islamskiego w wykonaniu m.in. „samotnych wilków”, a co za tym idzie równocześnie do radykalizacji postaw wśród młodych muzułmanów, ponieważ tylko tak służby będą mogły zagwarantować realnie bezpieczeństwo wszystkim obywatelom Europy, bez względu na kolor skóry, religię czy poglądy polityczne.

Tytuł w języku angielskim

FACES OF ISLAMIC TERRORISM IN EUROPE AND THE ATTEMPTS TO COUNTERACT

Bibliografia

Akty prawne

Terrorism Act 2006.

The European Union Counter-Terrorism Strategy.

Publikacje zwarte

Borkowski R., *Terroryzm ponowoczesny: Studium z antropologii polityki*, Toruń 2006.

Gula P., *Terroryzm międzynarodowy, w tym islamski. Zarys problemu*, WSPol, Szczytno 2009.

Hołyst B., *Terroryzm*, t. 1, Wyd. LexisNexis, Warszawa 2011.

Janik W.J., *Logistyka współczesnego terroryzmu*, Elbląg 2016.

Krawczyk A., *Terroryzm ugrupowań fundamentalistycznych na obszarze Izraela w drugiej połowie XX wieku*, Toruń 2007.

Liedel K., Piasecka P. (red.), *Terroryzm wczoraj i dziś. Księga pamiątkowa na 10-lecie Centrum Badań nad Terroryzmem Collegium Civitas*, Warszawa 2015.

Sadowski M., *Dżihad – Święta wojna w islamie*, Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego nr 8 (5) 2013.

Szlachter D. (red. et al.) *Radykalizacja poglądów religijnych w społecznościach muzułmańskich wybranych państw Unii Europejskiej: Polska, Holandia, Wielka Brytania*, Szczytno 2011.

Tomczak M., *Ewolucja terroryzmu. Sprawcy – metody – finanse*, Poznań 2010.

Wejkszner A., *Ewolucja terroryzmu motywowanego ideologią religijną*, Poznań 2010.

Zięba A., Szlachter D., *Countering Radicalisation of Muslim Community Opinions on the EU Level*, „International Studies. Interdisciplinary Political and Cultural Journal”, Vol. 17, No. 1/2015.

Publikacje internetowe

BBN, *Terroryzm – zagrożenie globalne i lokalne*, źródło: <https://www.bbn.gov.pl/download/1/1034/rozdzial1.pdf> [dostęp: 12.09.2017].

CNN, *Atak „samotnych wilków”. Nowa fala terroryzmu?*, źródło: <http://wiadomosci.onet.pl/atak-samotnych-wilkow-nowa-fala-terroryzmu/r86vf> [dostęp: 12.09.2017].

Gazeta Prawna, *Najważniejsze zamachy terrorystyczne w Europie w ostatnich latach*, źródło: <http://www.gazeta-prawna.pl/artykuly/1048402,zamachy-terrorystyczne-w-europie-w-ostatnich-latach.html> [dostęp: 12.09.2017].

- Independent, *Khalid Masood: London attacker had no links to Isis or al-Qaeda, says Met Police*, źródło: <http://www.independent.co.uk/news/uk/home-news/khalid-masood-london-attack-isis-al-qaeda-no-links-police-a7652696.html>.
- Lindenberg G., *Przyszłością terroryzmu są zamachy pojedynczych osób*, źródło: <https://euroislam.pl/przyszloscia-terroryzmu-sa-zamachy-pojedynczych-osob/>.
- Newsweek Polska, *Krwawe puzzle*, źródło: <http://www.newsweek.pl/swiat/krwawe-puzzle,16655,1,1.html> [dostęp: 12.09.2017].
- Onet, *ETA*, źródło: <http://portalwiedzy.onet.pl/75879,,,eta,haslo.html> [dostęp: 12.09.2017].
- Onet, *Madryt 2004. To był najkrwawszy zamach w Europie*, źródło: <http://wiadomosci.onet.pl/swiat/madryt-2004-to-był-najkrwawszy-zamach-w-europie/e79lzzk>.
- Onet, *Al-Kaida*, (arab. *zasada*), źródło: http://portalwiedzy.onet.pl/124701,,,al_kaida,haslo.html [dostęp: 12.09.2017].
- Orłowski M., *Londyn: zamach terrorystyczny. 4 zabitych i 40 rannych w okolicy brytyjskiego parlamentu*, źródło: <http://wyborcza.pl/7,75399,21533444,pilne-strzaly-przed-parlamentem-wlondynie.html?disableRedirects=true> [dostęp: 12.09.2017].
- PAP, *20 butli z gazem i potężna eksplozja. Od tego zaczęły się zamachy*, źródło: <http://www.tvn24.pl/wiadomosci-ze-swiatea,2/zamachy-w-hispanii-eksplozja-w-alcanar-powiazana-z-atakami,765379.html> [dostęp: 12.09.2017].
- PAP, *Podejrzany o zamach na jarmarku w Berlinie nie żyje*, źródło: <http://wiadomosci.onet.pl/swiat/zamach-w-berlinie-podejrzany-anis-amri-nie-zyje/tsp36ms> [dostęp: 12.09.2017].
- PAP, *Zamach w Berlinie. Policyjny nalot na dwa mieszkania. Wysoka nagroda za pomoc w ujęciu podejrzanego Tunezyjczyka*, źródło: <http://www.polskieradio.pl/5/3/Artykul/1706917,Zamach-w-Berlinie-Policyjny-nalot-na-dwa-mieszkania-Wysoka-nagrada-za-pomoc-w-ujeciu-podejrzanego-Tunezyjczyka> [dostęp: 12.09.2017].
- Patterns of Global Terrorism*, Office of the Coordinator for Counterterrorism, Serwis internetowy Departamentu Stanu USA, U.S. Department of State, <http://www.state.gov> [dostęp: 12.09.2017].
- Piekarski M., *Polowanie na „samotne wilki”*, źródło: <http://www.special-ops.pl/blog/id354,polowanie-na-samotne-wilki/> [dostęp: 12.09.2017].
- Polska Times, *Samotne wilki, czyli terroryzm w wersji 2.0*, źródło: <http://www.polskatimes.pl/artykul/872693,samotne-wilki-czyli-terroryzm-w-wersji-20,id,t.html> [dostęp: 12.09.2017].
- Polskie Radio, *„Samotne wilki”. Nowe oblicze terroryzmu*, źródło: <http://www.polskieradio.pl/130/4212/Artykul/1707008,Samotne-wilki-Nowe-oblicze-terroryzmu> [dostęp: 12.09.2017].
- Polskie Radio, *Zamachy w Madrycie – odwet za Irak*, źródło: <http://www.polskieradio.pl/39/156/Artykul/1071933,Zamachy-w-Madrycie-%E2%80%93-odwet-za-Irak> [dostęp: 12.09.2017].
- TVP Info, *Samotne wilki – najgroźniejsza broń Państwa Islamskiego*, źródło: <http://www.tvp.info/26388864/samotne-wilki-najgrozniejsza-bron-panstwa-islamskiego> [dostęp: 12.09.2017].
- Urzędowska M., *„Samotne wilki” i islamscy radykalowie – terroryści groźniejsi dziś niż przed zamachami na WTC?*, źródło: http://wyborcza.pl/1,76842,17019309,_Samotne_wilki_i_islamscy_radykalowie__terrorysci.html [dostęp: 12.09.2017].
- Wieliški B., *Samochód – broń terrorystów nr 1. Bo zachodnich miast nie da się zabezpieczyć przed atakami z jej użyciem*, źródło: <http://wyborcza.pl/7,75399,21541047,samochod-bron-terrorystow-nr-1-bo-zachodnich-miast-nie-da.html> [dostęp: 12.09.2017].

Strony internetowe

- <http://www.independent.co.uk>
<http://www.polskatimes.pl>
<http://www.polskieradio.pl>

<http://www.tvp.info.pl>
<https://euroislam.pl>
<http://www.state.gov>
<https://portalwiedzy.onet.pl>
<https://wiadomosci.wp.pl>
<https://www.bbn.gov.pl>
<https://www.gazetaprawna.pl>
<https://www.newsweek.pl>
<https://www.onet.pl>
<https://www.special-ops.pl>
<https://www.tvn24.pl>
<https://www.wyborcza.pl>
<https://www.abw.gov.pl>
<http://www.legislation.gov.uk>
<https://register.consilium.europa.eu>